

Meer zorgplicht voor *arbeidsmarktperspectief*

Hbo-instellingen moeten een nieuwe opleiding laten accrediteren. Mbo-instellingen hebben een zorgplicht om te garanderen dat hun afgestudeerden perspectief hebben op de arbeidsmarkt. Voor het mbo wordt die zorgplicht via een wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs aangescherpt. Educatie en beroepsonderwijs aangescherpt.

*Mbo-
instellingen
krijgen er
twee zorg-
plichten bij:
macrodoel-
matigheid en
doelmatigheid*

De groep mbo-groenediplomeerden die anderhalf jaar na afstuderen nog geen baan heeft, steeg in de afgelopen drie jaar flink. In 2010 was dat 3,9 procent, drie jaar later 12,6 procent. Een forse toename. Uitschieters zijn gediplomeerden van de opleidingen Dierverzorging, Dier, recreatie en sport en Dierenartsassistent met werkloosheidspercentages van respectievelijk 29,7, 22,9 en 17 procent. Ook in het overige mbo is het aantal werkloze gediplomeerden de laatste jaren toegenomen. Hoofdoorzaak is de recessie, maar zeker bij meerjarige hoge werkloosheidcijfers van mbo'ers in een bepaalde richting is er sprake van overcapaciteit omdat structureel meer leerlingen in een bepaalde richting worden opgeleid dan de arbeidsmarkt vraagt. In de brief over macrodoelmatigheid die minister Bussemaker een jaar geleden naar de Tweede Kamer stuurde, noemt ze de opleiding vakbekwaam medewerker diervverzorging niveau 3 een voorbeeld van overcapaciteit. In een uiterst geval kan de minister en in geval van groen mbo de staatssecretaris van EZ natuurlijk in dit soort gevallen ingrijpen, maar dat is een zwaar middel dat niet al te gemakkelijk van stal wordt gehaald.

De spelregels

Mbo-instellingen kunnen zelf beslissen of ze nieuwe opleidingen starten en al of niet in stand houden, legt Udo Teunings van de Directie Agro- en natuurkennis van het ministerie van Economische Zaken uit. "Ze

kunnen daarbij putten uit de opleidingen waarvoor kwalificaties zijn vastgelegd in het CREBO, maar hebben wel de zorgplicht om te garanderen dat afgestudeerden perspectief hebben op de arbeidsmarkt en dat moeten ze ook min of meer kunnen aantonen." Volgens zijn collega Wim Stegehuis is dat initiatiefrecht van mbo-instellingen een belangrijk verschil met het hbo waar het starten van nieuwe opleidingen streng gereguleerd is. "Voor het aanvragen van een nieuwe opleiding, het verplaatsen van bestaande opleidingen of het starten van een nevenvestiging moeten ze een strenge toetsing doorlopen bij de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs. Ze moeten onder andere aantonen dat er noodzaak is voor en behoefte aan zo'n nieuwe opleiding en dat er binnen het stelsel voor hoger onderwijs ruimte is voor de nieuwe opleiding." Bestuurlijke afspraken en de ontwikkelingen in de regio spelen daar een belangrijke rol bij. "Bij die toetsing wordt steeds meer rekening gehouden met de sectorplannen, de profielen van hbo-instellingen die daarin beschreven zijn en de prestatieafspraken. Nieuw is dat de kennisagenda van de regio daarbij wordt betrokken. Zo'n kennisagenda - een beschrijving van de potenties in een regio, de ontwikkelingsbehoefte en de gewenste opleidingen - maakte het makkelijker om te toetsen en zorgt ervoor dat er meer rekening wordt gehouden met de arbeidsmarktbehoefte van de regio."

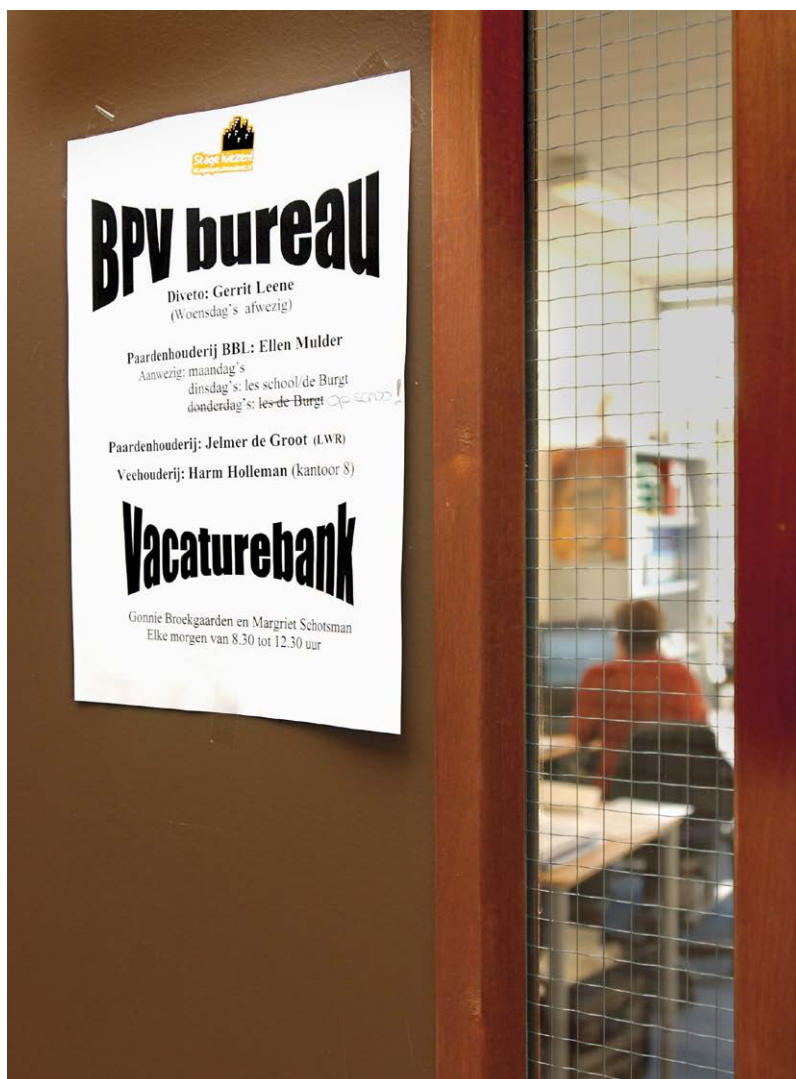
Wetswijziging

Ingaande volgend schooljaar wordt de zorgplicht die mbo-instellingen hebben voor arbeidsmarkt-perspectief van hun deelnemers aanzienlijk uitgebreid via een wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs. Mbo-instellingen behouden het initiatiefrecht maar ze krijgen er de zorgplicht voor macrodoelmatigheid bij, legt Teunings uit. De instelling moet zorgen dat het verzorgen van een opleiding doelmatig is 'gelet op het geheel aan voorzieningen'. "Macrodoelmatigheid houdt in dat ze bij het aanbieden van opleidingen - zowel bestaande als nieuwe - het opleidingsaanbod van collega-instellingen betrekken. Doelmatigheid betekent dat de kosten van een opleiding in verhouding moeten zijn met het aantal deelnemers, maar als er te weinig deelnemers zijn kan dat ook komen omdat een andere instelling er teveel opleidt. En als het arbeidsmarktperspectief te gering is hoeft dat niet alleen aan een te groot aantal gediplomeerden van de eigen opleiding te liggen. Instellingen zullen dus, veel meer dan nu, naar elkaars aanbod moeten kijken en daarover afstemmen om aan de zorgplicht voor doelmatigheid te voldoen."

De overheid toetst een nieuwe mbo-opleiding ook in de toekomst niet vooraf, maar kan in het uiterste geval wel achteraf ingrijpen. "Bedoeling is dat instellingen betere afwegingen maken. Ze worden daarbij ondersteund door de cijfers van SBB. Als een instelling dan alsnog relatief veel werklozen opleidt, geven wij een signaal. Wordt dat genegeerd, dan pakt de inspectie het op. In het ultieme geval mag de staatssecretaris ingrijpen door de opleiding te sluiten."

Gezamenlijk keuzes maken

Deze nieuwe zorgplicht van het mbo leidt er volgens Teunis toe dat mbo-instellingen - ook de aoc's - binnen hun aanbod keuzes moeten maken en dat valt zeker in de huidige situatie niet mee. "Leerlingen laten zich niet sturen en uiteindelijk blijft een instelling voor haar bekostiging afhankelijk van het aantal deelnemers. Dat wordt ook met deze wetswijziging niet opgelost." Voor het groene mbo is het daarom naar zijn mening het beste als instellingen gezamenlijk keuzes maken, en daarbij goed kijken naar de behoeften van de arbeidsmarkt in de groene sector. "Het is heel belangrijk dat een aantal kleine maar cruciale opleidingen in de benen blijft. Opleidin-

gen voor de kernberoepen in de primaire productiesectoren. Als die wegvallen, heb je geen bedrijfsopvolgers meer."

Bij de inrichting van het traject voor de nieuwe wettelijke eisen rond de zorgplichten van het mbo werken de ministeries van OCW en EZ samen en stuurt EZ ook sectoraal. Teunis: "Er komt net zoals in het hbo een commissie macrodoelmatigheid mbo. Die heeft een bewakingsfunctie en kan in gesprek gaan met instellingen over doelmatigheidsproblemen die alleen in samenhang kunnen worden opgelost. Specifiek voor het groen onderwijs stellen de aoc's een sectorplan op. Vergelijkbaar met het sectorplan hao, maar wel helemaal een plan van de instellingen zelf. We hopen dat dit plan helpt uit de impasse te komen waarvoor aoc's staan bij te maken keuzes. " ■